

Отже, періодика багата на різні завдання, які будуть корисними для молодших школярів, бо допомагають у невимушеній цікавій формі збагачувати словниковий запас, формувати культуру мовлення, розвивати критичне мислення.

Література

1. Академічний тлумачний словник (1970-1980). URL: <https://sum.in.ua/> (дата звернення: 26.03.2025)
2. «Барвінок», 2002, №3
3. «Барвінок», 2007, №2
4. «Барвінок», 2009, №5
5. «Барвінок», 2011, №1
6. Давидченко Т. Типологічна класифікація дитячих періодичних видань в Україні. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2316> (дата звернення: 26.03.2025)
7. «Джміль», 2003, №3
8. «Крилаті», 2022, листопад, спецвипуск
9. «Крилаті», 2022, №10
10. «Малятко», 2019, №8
11. «Малятко», 2021, №12
12. Марущак О. М. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування комунікативної компетентності школярів засобами дитячої періодики : дис. ... канд. пед. наук. : 13.00.04. Житомир, 2017. 377 с.
13. «Розумашки», 2020, №8, спеціальний випуск
14. «Смайлик», 2020, №2
15. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко : для закладів загальної середньої освіти. 1–2 класи / за наук. ред. О. Я. Савченко. Київ : Освіта, 2018. 192 с. URL : <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 26.03.2025).
16. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна : для закладів загальної середньої освіти. 1–2 класи / за заг. ред. Р. Б. Шияна. Київ : Педагогічна думка, 2018. 200 с. URL : <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 26.03.2025).

Юлія Ковальчук

м. Вінниця

(Наук. керівн. – ст. викл. Пойда О. А.)

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ВПРАВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В 9 КЛАСІ (НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ «СЛОВА О ПОЛКУ ІГОРЕВІМ»)

***Анотація.** У статті розглянуто використання інтерактивних вправ на уроках української літератури у 9 класі на прикладі вивчення пам'ятки давньоукраїнської літератури – «Слова о полку Ігоревім». Автором*

проаналізовано методи, які сприяють формуванню критичного мислення, розвитку комунікативних навичок та зацікавленості учнів. Наведено приклади інтерактивних вправ, зокрема «Карусель», «Мікрофон», «Асоціативний куц», рольова гра «З'їзд князів» і метод «Мозковий штурм». Підкреслено важливість особистісно орієнтованого підходу у процесі вивчення літературної спадщини, що сприяє глибшому розумінню твору та актуалізації його ідей у сучасному контексті.

Ключові слова: інтерактивні методи, українська література, «Слово о полку Ігоревім», критичне мислення, комунікативні навички.

Annotation. The article examines the use of interactive exercises in 9th-grade Ukrainian literature classes, focusing on the study of the ancient Ukrainian literary monument «The Tale of Igor's Campaign». The author analyzes methods that foster critical thinking, enhance communication skills, and engage students. Examples of interactive exercises are provided, such as «Carousel», «Microphone», «Associative Cluster», the role-playing game «Princes' Assembly», and the «Brainstorming» method. The article highlights the importance of a student-centered approach to studying literary heritage, promoting a deeper understanding of the work and its relevance in a modern context.

Keywords: interactive methods, Ukrainian literature, «The Tale of Igor's Campaign», critical thinking, communication skills.

Сучасний період розвитку суспільства, оновлення всіх сфер його соціального й духовного життя потребує якісно нового рівня освіти, який відповідає міжнародним стандартам. «Освіта формує людину, озброює її знаннями, виховує громадянські якості, вміння думати й працювати, спілкуватись і відпочивати, жити суспільним чином і водночас бути індивідуально неповторною особистістю» [2, с. 11]. Головний акцент освітнього процесу зосереджується на особистості учня як активного суб'єкта навчання, здатного до творчого мислення, комунікації й інтеграції знань. У сучасних закладах загальної середньої освіти дедалі більшої популярності

набувають інтерактивні методи навчання, які передбачають активну участь учнів у процесі засвоєння знань.

Особливо ефективно такі методи проявляють себе на уроках української літератури, де важливо не лише ознайомити школярів з художніми творами, а й розвинути в них критичне мислення, емоційну чутливість та вміння аналізувати й інтерпретувати текст, сприяючи розвитку інтуїтивного й образного мислення, формуванню інтересу до пізнання. У цьому контексті інтерактивні методи навчання є потужним інструментом для реалізації цих завдань.

Окремі методичні аспекти цієї проблеми порушено у дослідженнях науковців Р. Балан, О. Вербила, О. Ісаєвої, І. Ковальчук, Л. Кратасюк, М. Олійника, Л. Пироженко, О. Пометун, Л. Черноватого та ін.

На думку дослідниць О. Пометун і Л. Пироженко в сучасній освіті «як педагоги, так і учні є повноправними суб'єктами системи освіти. Основою навчання повинен бути рівноправний діалог між тими, хто навчає, і тими, хто навчається. Потрібна принципово нова демократична освітньо-педагогічна технологія. На всіх щаблях освіти від початкової до вищої школи необхідна переорієнтація з інформаційного на проблемно-діяльнісний тип освіти... Інтерактивне навчання – це специфічна форма організації пізнавальної діяльності, яка має передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність» [3, с. 9].

Інтерактивне навчання передбачає активну взаємодію всіх учнів під час уроку. Це співнавчання, де вчитель і учень стають партнерами в процесі здобуття знань. На уроках української літератури інтерактивні вправи сприяють кращому засвоєнню матеріалу, активізують пізнавальну діяльність і стимулюють критичне мислення. Особливо це важливо під час вивчення таких складних і багатогранних творів, як «Слово о полку Ігоревім». Метою статті є виокремлення та опис певних інтерактивних вправ, які найдоцільніше застосовувати на уроках української літератури.

Метою інтерактивного навчання є:

- формування інтересу до літературної спадщини;

- розвиток навичок аналізу й інтерпретації художнього тексту;
- розвиток критичного й логічного мислення;
- формування комунікативних умінь через групову й парну роботу.

«Застосування вчителем інтерактивних технологій навчання також змінює звичну для учня ситуацію навчання, характер його діяльності, ставить його в іншу позицію: учень перестає бути «пасивною посудиною», в яку «вливають чергову порцію знань», а стає активним учасником навчання» [4, с. 23].

На уроках української літератури в 9 класі інтерактивні методи дозволяють учням глибше зрозуміти художній текст, взаємозв'язки в ньому, а також естетичну цінність твору.

Мета інтерактивних вправ – створити умови для діалогу, обміну думками, спільного пошуку рішень. «Інтерактивна методика мінімізує мовленнєву активність учителя, бо ґрунтується на такій парній, груповій і колективній взаємодії учнів, коли відбувається активне використання комунікативних, інтелектуальних умінь, виникає обмін думками, обговорення проблем, висловлювання рефлексивних суджень» [1]. Серед найпоширеніших інтерактивних форм роботи на уроках літератури можна назвати: «Мозковий штурм», рольові ігри, «Мікрофон», «Ажурна пилка», дискусії, роботу в парах та малих групах, створення сенканів, візуалізацію змісту творів (у вигляді колажів, плакатів, коміксів тощо).

Пропонуємо певні інтерактивні вправи, які можна використовувати на уроках української літератури на прикладі вивчення «Слова о полку Ігоревім».

1. Інтерактивна гра «Мозковий штурм»

На етапі актуалізації опорних знань учням пропонується поставити питання: «Чому «Слово о полку Ігоревім» є важливим для розуміння української історії й культури?» Учні висловлюватимуть свої думки, вибудують асоціативний ряд, який стає основою для обговорення ключових проблем уроку.

2. Гра «Карусель»

Для кращого розуміння композиції твору й ролі окремих персонажів учні працюють в групах. Кожна група отримує конкретний епізод із «Слова о полку Ігоревім» і має створити короткий виклад подій, акцентуючи на ключових деталях. Потім групи обмінюються матеріалами, доповнюючи висновки попередників.

3. Робота в групах «Дослідники».

Учнів об'єднують у мікрогрупи, кожна з яких отримує конкретне завдання, наприклад:

- Дослідження символіки твору;
- Аналіз образу Руської землі;
- Історична та художня правда твору.

Групи презентують свої напрацювання, після чого відбувається дискусія.

4. Метод «Мікрофон».

Учням пропонують висловити свою думку щодо актуальності «Слова о полку Ігоревім» у сучасному контексті. Відповіді повинні бути короткими й лаконічними, що сприяє розвитку вміння формулювати свої думки.

5. Інтерактивна вправа «Діалог культур».

Учням пропонується порівняти «Слово о полку Ігоревім» із середньовічною літературою інших народів. Наприклад, знайти спільні риси між образом князя Ігоря та героями західноєвропейських епічних творів. Це допомагає зрозуміти універсальність тем, порушених у поемі.

6. Метод «Кейс».

Учням пропонується розглянути ситуацію, в якій князь Ігор приймає рішення про похід. Вони мають аргументувати, як би вони вчинили на місці героя, спираючись на знання про історичний контекст і моральні норми того часу.

7. Вправа «Створення мапи подій».

Учні працюють у групах над створенням графічної мапи подій твору, відображаючи географію походу князя Ігоря. Така вправа не лише допомагає зрозуміти перебіг подій, а й розвиває просторове мислення.

8. Вправа «Рольова гра».

Учні перевтілюються у героїв «Слова о полку Ігоревім» (Ігоря, Святослава, Ярославну, Всеволода тощо) і намагаються зрозуміти їхній внутрішній світ. Такий підхід дозволяє дев'ятикласникам глибше співпережити подіям твору, зрозуміти авторські ідеї.

Інтерактивні вправи значно підвищують мотивацію до навчання, адже урок стає живим, динамічним, орієнтованим на потреби й інтереси учнів. Вони вчаться не лише слухати, а й говорити, аргументувати свою точку зору, працювати в команді. Крім того, така робота розвиває емоційний інтелект, що особливо важливо при вивченні художньої літератури.

Отже, використання інтерактивних вправ на уроках української літератури є ефективним інструментом для формування не лише літературної компетентності, а й важливих життєвих навичок. Такий підхід допомагає зробити уроки цікавими, змістовними, продуктивними й такими, що запам'ятовуються надовго.

Уроки української літератури із залученням інтерактивних технологій сприяють формуванню мотивації до навчання, адже вони дозволяють учням самостійно здобувати знання, й робити висновки розвивають навички публічних виступів, а також критичне мислення.

Література

1. Ісаєва О. Особливості інтерактивної моделі навчання. URL : <http://www.isaieva.kiev.ua/download/f/prez-1-12-interaktiv.pdf>
2. Кремень В. Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми, перспективи). Київ : Грамота, 2003. 216 с.
3. Пометун О., Побірченко Н., Коберник Г., Комар О., Торчинська Т. Інтерактивні технології: теорія та методика. Умань–Київ. 2008. 94 с.

4. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.

Ірина Крученюк

м. Вінниця

(Наук.керівн. – ст. викл. Пойда О. А.)

**ШЛЯХИ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ
НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
(НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ПОВІСТІ-КАЗКИ
«НЕЗВИЧАЙНІ ПРИГОДИ АЛІ В КРАЇНІ НЕДОЛАДІЙ»
ГАЛИНИ МАЛИК)**

***Анотація.** У статті окреслено поняття важливості розвитку комунікативних здібностей учнів на уроках української літератури. Розглянуто завдання для їх реалізації. Значна увага приділена критичному мисленню як головному способу формування комунікативних здібностей дитини. Крім цього, проаналізовано й інші шляхи розвитку, а саме: ігрова діяльність, когнітивні методи, які застосовуються для ефективного вивчення української літератури та сприяють формуванню навичок комунікації.*

***Ключові слова:** комунікативні здібності, ігрова діяльність, критичне мислення, когнітивні методи, комунікативна компетентність.*

***Annotation.** The article outlines the concept of the importance of developing students' communicative abilities in the lessons of Ukrainian literature. Tasks for their implementation are being considered. Considerable attention is paid to critical thinking as the main way of forming a child's communicative abilities. In addition, other ways of development are analyzed, namely: game activities, cognitive methods, which are used for effective study of Ukrainian literature and contribute to the formation of communication skills.*

***Keywords:** communicative abilities, tasks, critical thinking, cognitive methods.*